

TÜRKİYE'DE YOLSUZLUK

NEDEN
NASIL
NEREDE

Kamuoyu Araştırması Sonuçları

2008 yılında gönüllü çabalarla kurulan Uluslararası Şeffaflık Derneği ülkenin demokratik, sosyal ve ekonomik yönden gelişimi için toplumun tüm kesimlerinde şeffaflık, dürüstlük ve hesap verebilirlik ilkelerini hâkim kılma amacını taşır. Dernek, yolsuzluğun azaltılması yönündeki çalışmaları kapsamında kamu kesimi, iş dünyası, sendikalar, üniversiteler, meslek örgütleri ve sivil toplum örgütleri gibi konuyla ilgili tüm tarafları bir araya getirerek faaliyetlerinde bu çok aktörlü işbirliğini esas alır. Toplumsal yapıyı oluşturan ve/veya kamu gücünü elinde bulunduran tüm kişi ve kurumların açık, dürüst, hukuka uygun, etik, izlenebilir ve hesap verebilir şekilde davranmasını talep eder ve kendisi de bu ilkeler çerçevesinde faaliyetlerini sürdürür.

Uluslararası Şeffaflık Derneği, küresel düzeyde 100'den fazla ülkede faaliyet gösteren Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün (Transparency International- TI) ilke ve amaçlarını paylaşır ve Türkiye ülke kolu olarak yakın işbirliği içinde çalışır.

Sonuçların Analizi: E. Oya Özarlan, Özlem Zingil, Pelin Erdoğan

İçerik Düzenleme: Özgen Kaybaki

Tasarım: Kurtuluş Karaşın

© 2015 Uluslararası Şeffaflık Derneği Nisan 2015

Araştırmada ve bu yayında yer alan bilgilerin üçüncü kişiler tarafından kullanılması sonucunda ortaya çıkacak zarardan Uluslararası Şeffaflık Derneği sorumlu değildir. Bu yayında yer alan bilgiler kaynak gösterilmeden kullanılamaz veya çoğaltılamaz.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın ana amacı, aşağıdaki konu başlıkları çerçevesinde Türkiye kamuoyunun yolsuzluk olgusuna ilişkin düŐünce ve deneyimlerini lmlmek.

- Yolsuzluğun En Yaygın Olduğu Kurumlar
- Yolsuzluğun Nedenleri
- Yolsuzluk ve Oy Tercihleri
- Yolsuzlukla İliŐkili Kişisel Deneyimler
- Yolsuzlukla Mücadelede En Güvenilir Kurumlar

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

- ▶ Araştırma, Konsensus Araştırma Danışmanlık Şirketi tarafından yürütölmüŐtür.
- ▶ Araştırma Türkiye genelinde **18-69** yaş arası **2.000 kişi** ile hanelerde telefon görüşmeleri yapılarak gerçekteŐirilmüŐtir.
- ▶ Araştırmanın **%95** güven sınırında hata payı **±%2,1**'dir. Bu hata payı bölgeler bazında yükselmektedir.
- ▶ GörüŐmeler rastsal hane seçim kurallarına göre seçilen kaynak kişiler ile 24 Şubat 2015 – 19 Mart 2015 tarihleri arasında gerçekteŐirilmüŐtir. Bu araştırmada analizler geçerli yüzde kullanılarak yapılmıştır.

Saha Ekibi

- ▶ Araştırmanın saha çalışmasında çalışan ekip toplam 4 süpervizör ve 79 görüşmeci olmak üzere 83 kişiden oluşmuştur.
- ▶ Saha çalışması esnasında, anketörler görüşmeleri yapmaktan süpervizörler ise kendilerine bağlı her anketörün yaptığı anketlerin %30'u dinleme yoluyla kontrol etmekten sorumlu tutulmuştur.

Soru Formu ve Pilot Çalışma

- ▶ Saha çalışması öncesi, uygulaması 13-17 dk. sürecek formal ve yönlendirilmeye mahal vermeyecek soru formunun içeriği Uluslararası Şeffaflık Derneği tarafından hazırlanmış, Konsensus Araştırma Şirketi tarafından biçimlendirilmiştir.
- ▶ Uygulamada çıkabilecek, soru formundan kaynaklanan hataları bertaraf etmek için 30 adet pilot görüşme yapılmış soru formunda yürümeyen bazı sorular ve teknik hatalar bu pilot çalışma sonrasında güncelleştirilmiştir.
- ▶ Bu güncelleştirmelerden sonra Uluslararası Şeffaflık Derneği'nden soru formu onayı alınmış ve 24 Şubat 2015 Salı günü saha çalışmasına başlanmıştır.

Kontroller

- ▶ Görüşmelerin tamamının 6 ay içerisinde imha edilmek üzere kayıtları alınmış ve bu kayıtlar üzerinden dinleme yoluyla kontroller yapılmıştır.
- ▶ Bu kontroller sonucunda hatalı bulunan anketler elimine edilmiş ve görüşme tekrarlanmıştır. 211 anket bu kontroller sonucu iptal edilmiş ve yenilenmiştir. Kontroller esnasında 10 kontrol elemanı görev almıştır.

ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Cinsiyet dağılımı Türkiye nüfusuna denklik göstermektedir.

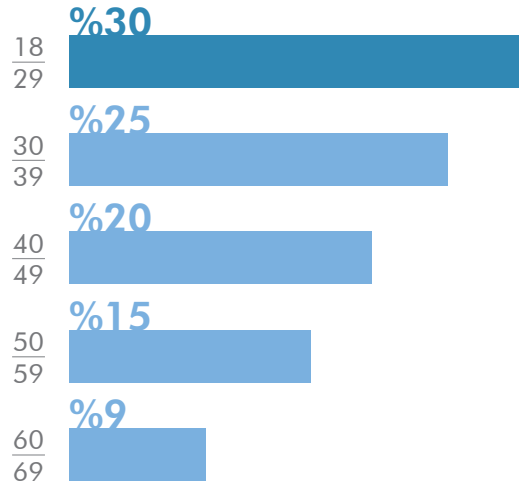
Cinsiyet ▶

N: 2000

38,9
Görüşülen katılımcıların ortalama yaşı 38,9'dur.

Yaş Aralığı ▶

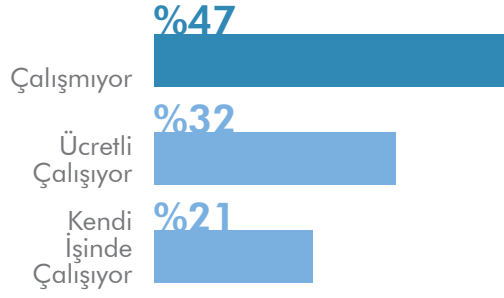

N: 1991

%47

Görüşülen katılımcıların %53'ü çalışmakta olup, %47'si çalışmamaktadır.

Çalışma Durumu ▶

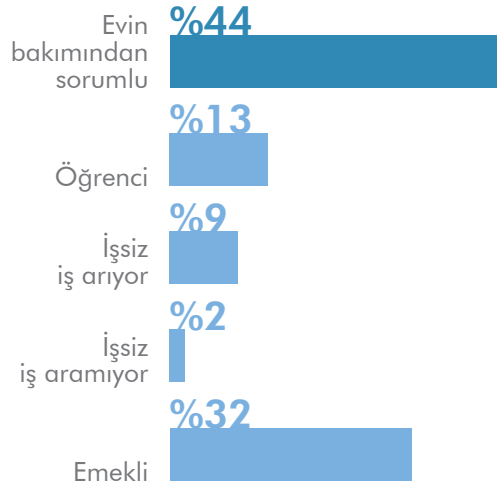

N: 932

%44

Çalışmadığını belirtenlerin %44'ü evin bakımından sorumlu, %13'ü öğrenci, %9'u işsiz iş arıyor, %2'si işsiz iş aramıyor, %32'si ise emekli olduğunu belirtmiştir.

Çalışmama Durumu ▶

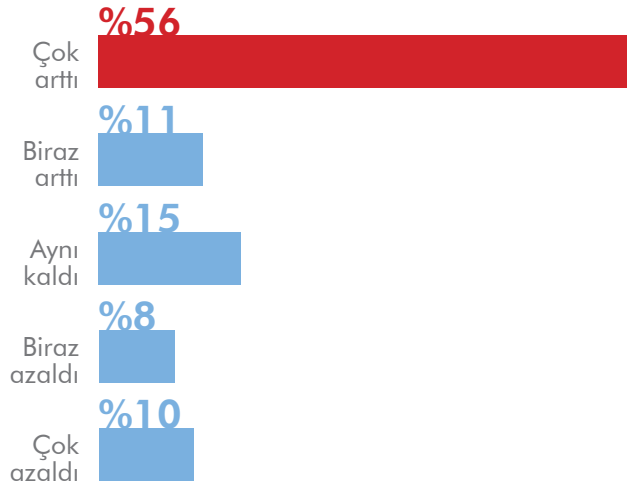
N: 932

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

%67

Katılımcıların
%67'si yolsuzluğun
arttığını, %18'i
azaldığını
düşünmektedir.

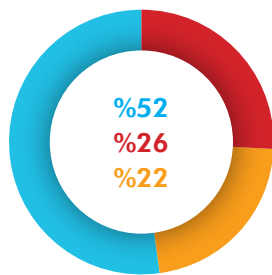
Son 2 yıl içerisinde, Türkiye'deki
yolsuzluğun ne şekilde
değiştiğini düşünüyorsunuz?

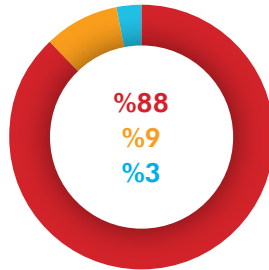
N: 1884

Seçim Tercihi

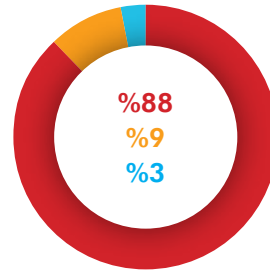
■ Arttı ■ Aynı kaldı ■ Azaldı

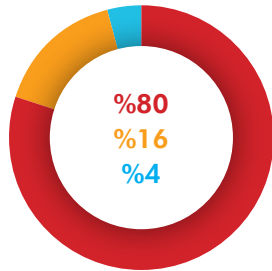
AKP

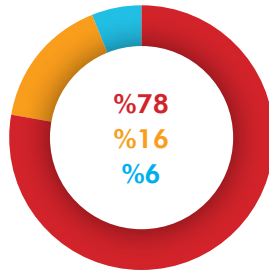
CHP

MHP

HDP

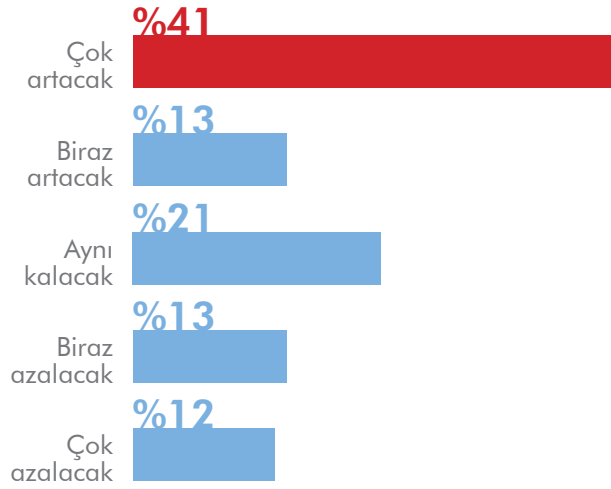
Diğer

%54

**Katılımcıların
%54'ü yolsuzluğun
artacağını, %25'i
azalacağını
düşünmektedir.**

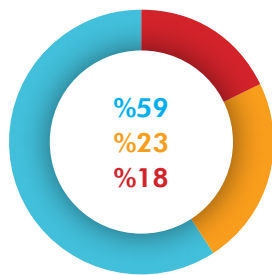
Önümüzdeki 2 yıl içerisinde, Türkiye'deki yolsuzluğun ne şekilde değişeceğini düşünüyorsunuz?

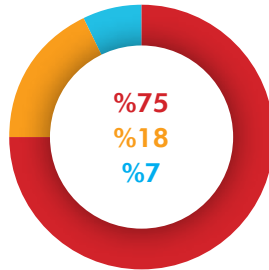
N: 1738

Seçim Tercihi

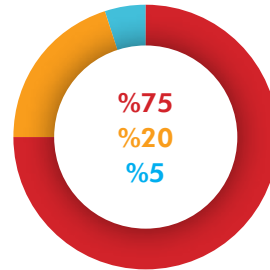
Artacak Aynı kalacak Azalacak

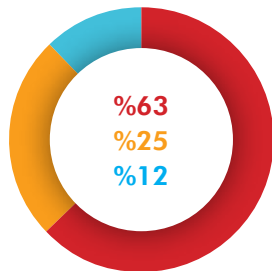
AKP

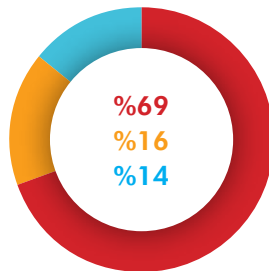
CHP

MHP

HDP

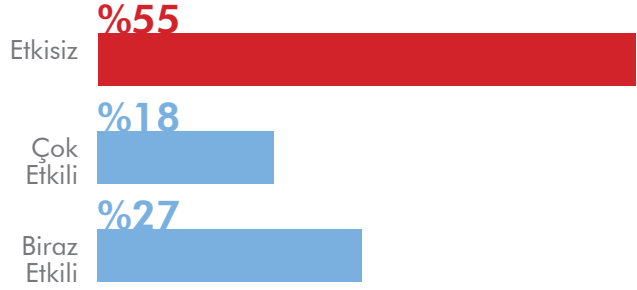

Diğer

%55

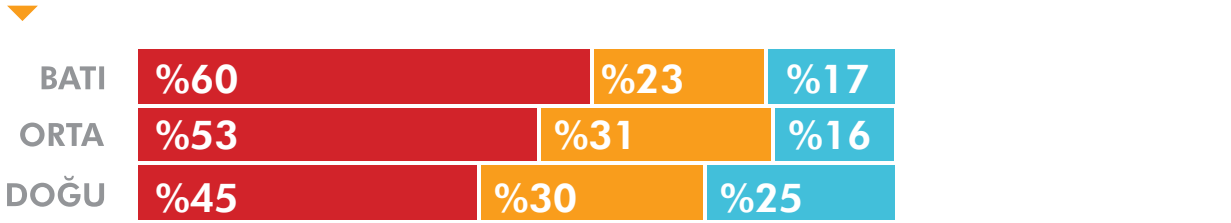
Katılımcıların yarısından fazlası hükümetin yolsuzlukla mücadele çabalarını etkisiz bulmaktadır.

Sizce mevcut hükümetin yolsuzlukla mücadeledeki çabaları ne kadar etkili?

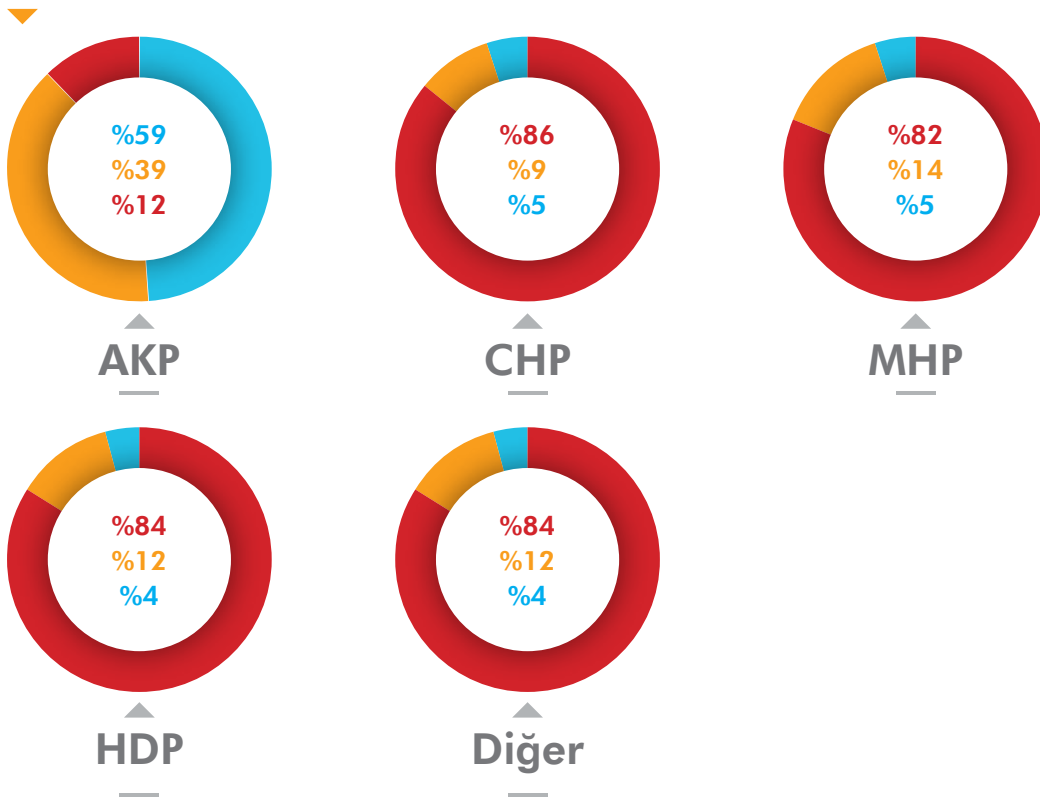

N: 1902

Türkiye Kesitleri

Seçim Tercihi

- ▶ Bu sonuçların birlikte değerlendirilmesi, Türkiye’de yolsuzlukla mücadelenin etkinliği ve toplumun bu konudaki algısını geniş bir çerçeveden görebilmemize imkan sağlamaktadır. Yolsuzluğun nedenlerinde ilk sırada yer alan başlık dokunulmazlık ve cezasızlık iken, halkın %55’i hükümetin yolsuzlukla mücadele çabalarını etkisiz bulmaktadır. Dokunulmazlıklar ve cezasızlığın yolsuzlukla mücadeleyi etkisiz hale getirdiği sonucuna varmak mümkündür.
- ▶ Bu iki veri ile halkın yolsuzluğun arttığını belirtmesi arasında doğrudan ilişki kurabilmemiz mümkündür. Zira 2013 Aralık ayında başlayan yolsuzluk soruşturması Türkiye tarihinde en büyük çaplı yolsuzluk iddialarını içermektedir. Bu iddiaların hükümet tarafından ciddiyetle ele alınmadığı, bunun yerine bir darbe girişimi olarak nitelendirildiği, soruşturmanın ardından yargı ve emniyette yoğun bir şekilde görevden alma ve görev yeri değişiklikleri, iddialarda adı geçen eski bakanların Yüce Divan’da yargılanmadığı ve dokunulmazlıklarının korunduğu göz önünde bulundurulduğunda yolsuzlukla mücadelenin etkisiz olduğu, dokunulmazlık ve cezasızlığın yolsuzluk riskini artırdığı ve tüm bunların etkisi ile yolsuzluğun artmış olabileceği algısı bir tutarlılık arz etmektedir.

Peki 2002 Yılında 3Y (Yoksulluk, Yolsuzluk ve Yasaklar) ile Mücadele Sloganı ile İktidara Gelen Hükümet Bugün Neden Başarısız Görülüyor?

1

AKP 2002 Seçim Bildirgesi’nde;

- ▶ Siyasetçi ve kamu yöneticilerinin mal varlığının şeffaf hale getirileceği, görevden ayrılmayı takiben yapılamayacak işler hakkında mevzuatın geliştirileceği,
- ▶ Siyasetin finansmanında şeffaflığın sağlanacağı,
- ▶ Kamu ihale sisteminin AB normlarına uygun hale getirileceği,
- ▶ Yolsuzluk konusunda cezaların ağırlaştırılacağı
- ▶ Yolsuzlukla mücadelede gelişmelerin açıkça izleneceği mekanizmalar oluşturulacağı,
- ▶ Kamuda atamalarda liyakat sisteminin tam anlamı ile sağlanacağı
- ▶ Yolsuzluk olaylarının ortaya çıkarılması ve suçluların cezalandırılması için idari ve hukuki önlemler alınacağı gibi yolsuzlukla mücadele açısından oldukça önemli ve somut adımlar sıralanmaktaydı.

2

Strateji Eylem Planı

- ▶ Seçim Bildirgesi'ndeki hedeflere benzer hedefler 2011 yılında hazırlanan Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Eylem Planı'nda da yer almaktaydı. Ancak bu taahhütler büyük ölçüde gerçekleştirilemedi.

3

Açık Yönetim Ortaklığı'ndaki Taahhütlerin Yerine Getirilememesi

Türkiye, 2011 yılında Açık Yönetim Ortaklığı'na (OGP) üye olmuş ve aşağıdaki başlıkları içeren bir eylem planı hazırlamıştı:

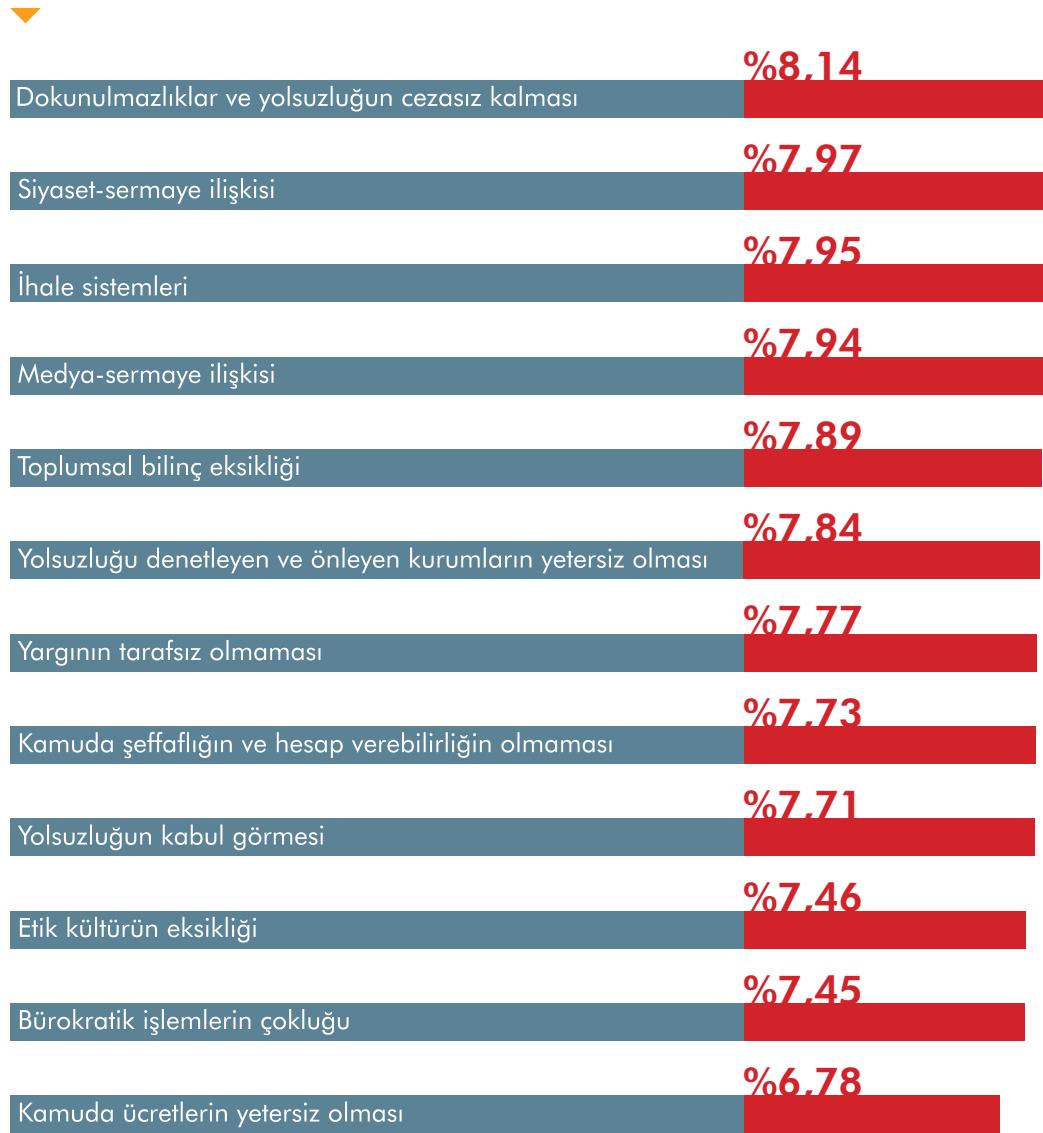
- ▶ Kamuoyu ile Bilgi Paylaşımı
- ▶ Politika Yapma ve Karar Alma Süreçlerine Katılım ve Etkin İşbirliği ve Farkındalık Artırıcı Faaliyetler Düzenlenmesi
- ▶ Taraflar Arasında Diyalogun Artırılması.

Ancak, Türkiye'de açık yönetim taahhütlerine dair değerlendirmeye alınacak bir gelişme kaydedilmediği gerekçesi ile değerlendirme raporu hazırlanamadı, hükümete 2. eylem planı döneminde de ilerleme kaydedilmediği takdirde Türkiye'nin üyelik kriterlerine uyumunun gözden geçirileneceğine dair bildirim yapıldı.

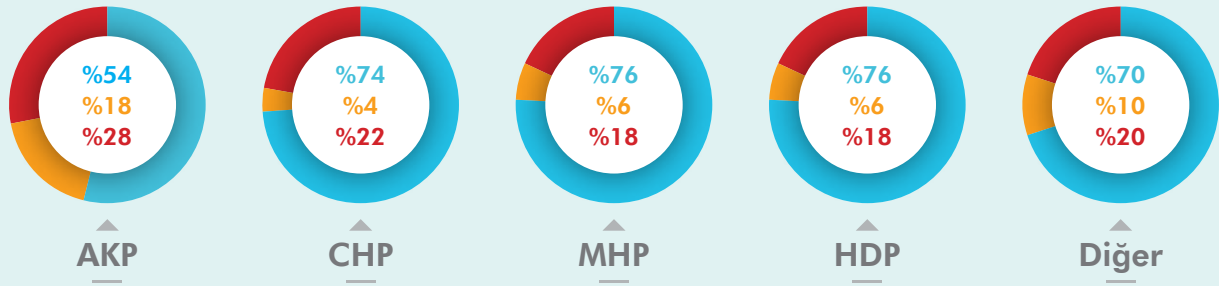
Türkiye küresel ekonomiye entegre olmuş ve büyüyen bir ekonomiye sahip olmasına rağmen Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 2014 yılı Yolsuzluk Algı Endeksi'ne göre en büyük düşüşü yaşayan ülke olarak 50 puandan 45 puana düşmesi ve 175 ülke arasındaki sıralamada 53'ten 64'e gerilemesi kaygı vericidir. Yolsuzlukla mücadele konusundaki en etkili uluslararası sözleşmeler olarak kabul edilen OECD Konvansiyonu ile BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'ni imzalayan Türkiye, her iki sözleşmenin uygulamasına ilişkin değerlendirmelerde "az ya da hiç uygulama kaydedilmeyen" ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'nin üyesi olduğu Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'nun (GRECO) son raporunda ise, önceki raporlarda yer alan tavsiyelerde ilerleme kaydedilmediğinin vurgulanması ve "ölçülebilir ilerlemenin mümkün olan en kısa sürede" tamamlanmasının istemesi dikkate alınması gereken bir diğer durumdur.

Yolsuzluğun Nedenleri

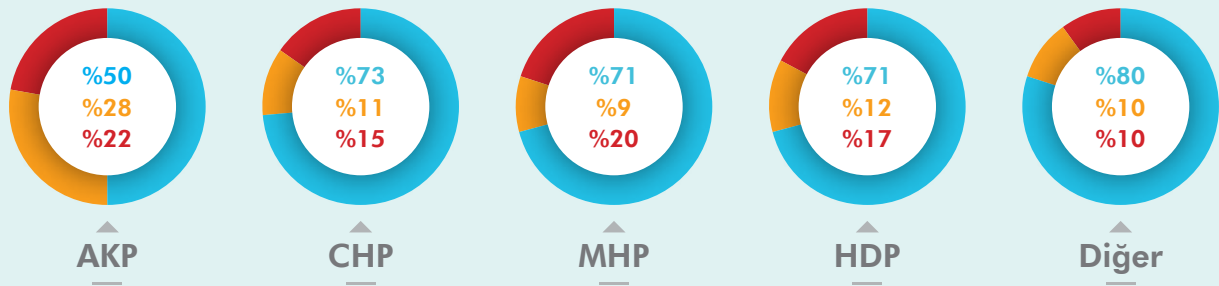
Yolsuzluğun nedeni olarak size okuyacağım faktörleri ne derece etkili olduklarına göre 0 ile 10 arasında bir not vererek değerlendirir misiniz?

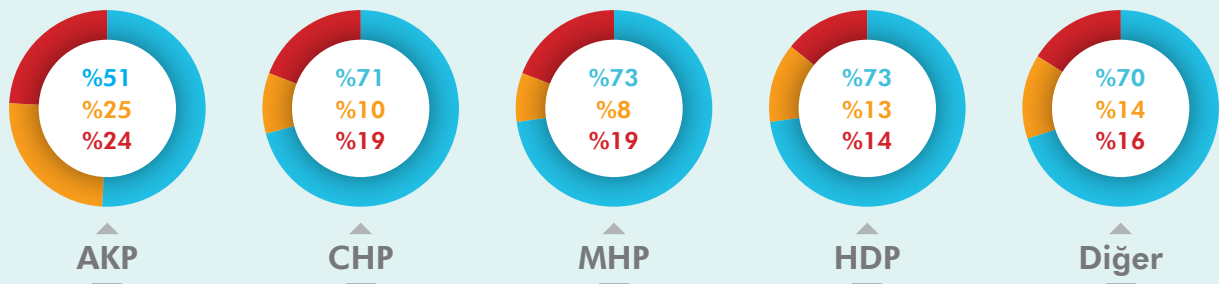
Dokunulmazlıklar ve yolsuzluğun cezasız kalması

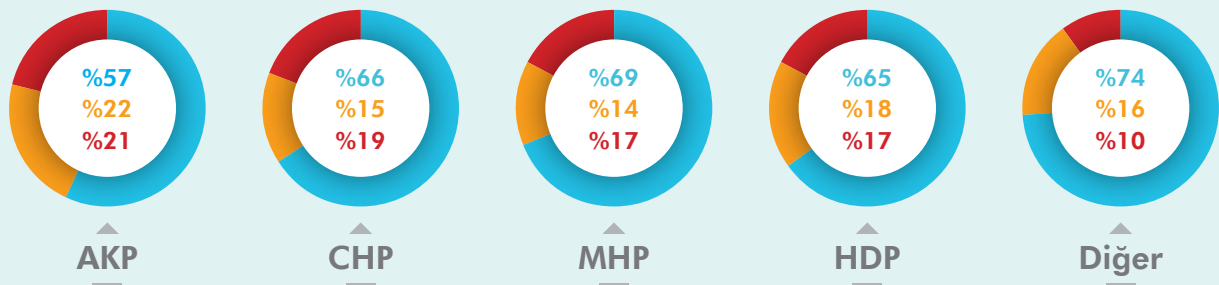
Siyaset - sermaye ilişkisi

İhale sistemleri

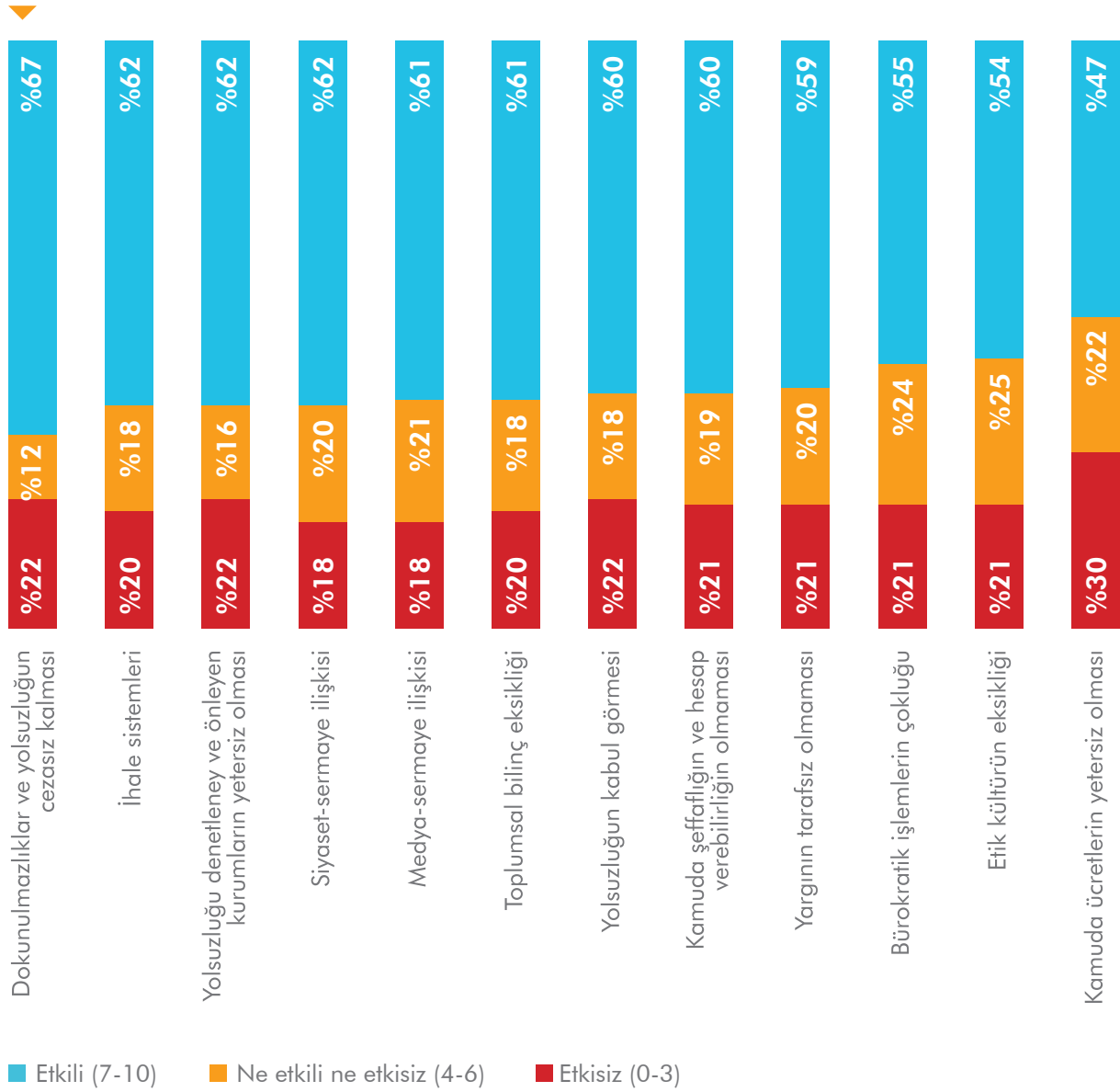

Medya - sermaye ilişkisi

■ Etkili (7-10) ■ Ne etkili ne etkisiz (4-6) ■ Etkisiz (0-3)

Yolsuzluğun nedeni olarak size okuyacağım faktörleri ne derece etkili olduklarına göre 0 ile 10 arasında bir not vererek değerlendirir misiniz?

Sermaye İlişkileri

Araştırmamızda, ankete katılanların sermaye ilişkileri ve özel sektörü de işaret ettiği görülmektedir. Yolsuzluğun nedenleri sıralamasında siyaset-sermaye ilişkisi 2., medya-sermaye ilişkisi 4. sırada yer almaktadır.

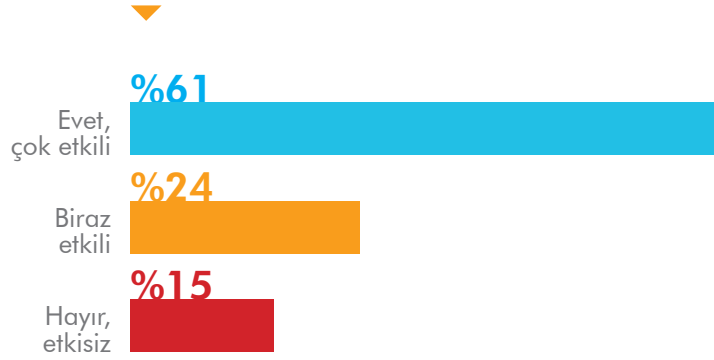
İhale sistemlerinin yolsuzluğun nedenleri sıralamasında 3. sırada yer aldığı dikkate alındığında, ankete katılanlar özel sektörün yolsuzlukta önemli bir payının olduğunu düşünmektedir.

Katılımcıların %61'inin, özel sektörün rüşvet ile kamu sektörü üzerindeki etkisine ilişkin soruya "evet, özel sektör rüşvet, hediye vb. vererek kamusal işlemler ve hukuki düzenlemeler üzerinde çok etkilidir" demiş olması, bu sonucu desteklemektedir.

%61

Katılımcıların yarısından fazlası özel sektörün kamusal işlemler ve hukuki düzenlemeler üzerinde çok etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Özel sektörün rüşvet, hediye vb. vereyerek kamusal işlemler ve hukuki düzenlemeler üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

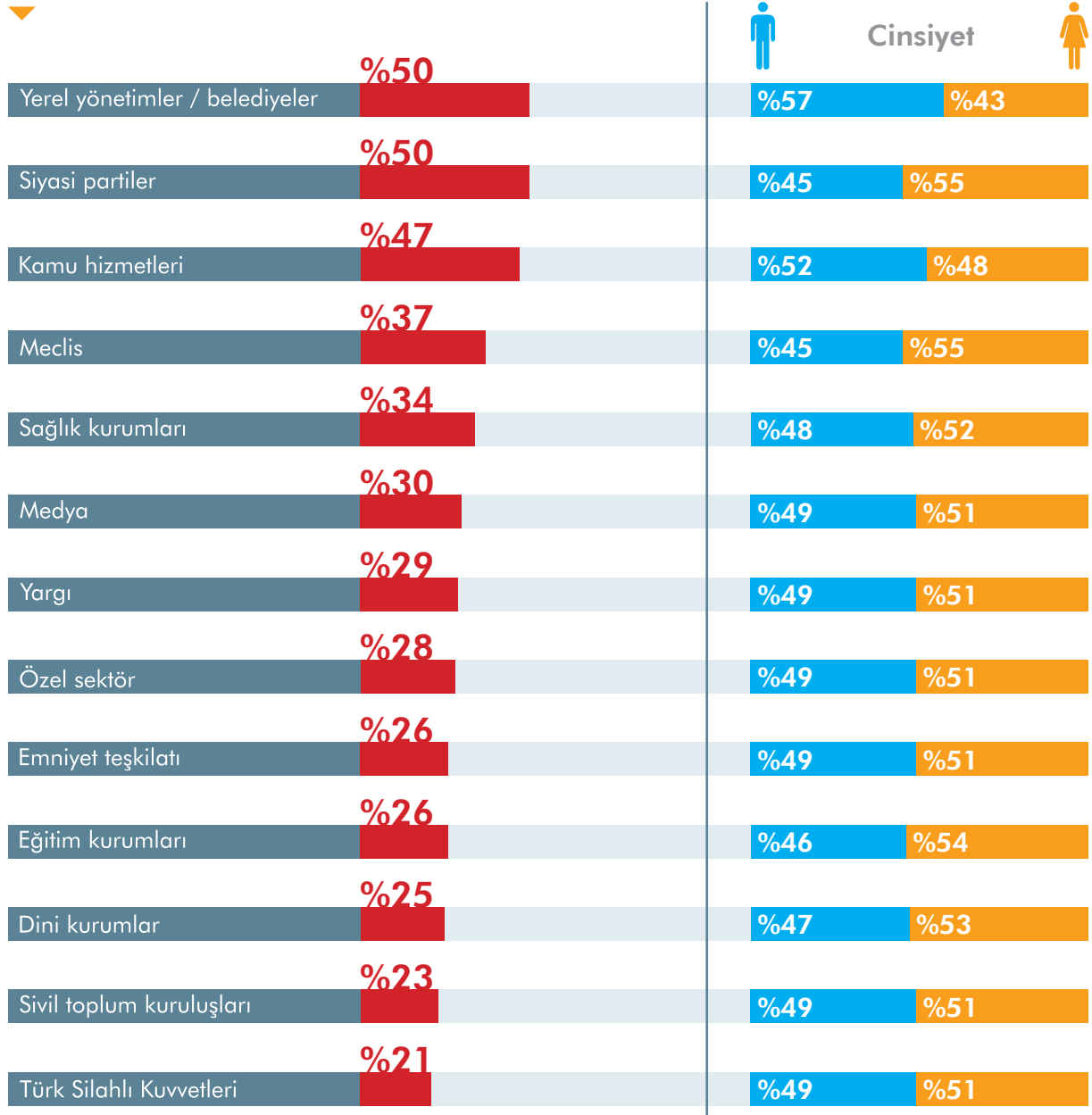
N: 1897

Türkiye Kesitleri

Size okuyacağım kurumlardan hangilerinde yolsuzluğun en yaygın olduğunu düşünüyorsunuz?

	AKP	CHP	MHP	HDP	Diğer
Yerel yönetimler / belediyeler	28	59	60	53	69
Siyasi partiler	29	61	53	57	59
Kamu hizmetleri	16	49	42	44	59
Meclis	18	37	32	35	49
Sağlık kurumları	21	42	37	36	49
Medya	25	33	28	30	47
Yargı	16	32	26	32	43
Özel sektör	17	35	27	31	43
Emniyet teşkilatı	12	32	24	29	45
Eğitim kurumları	15	31	26	27	45
Dini kurumlar	12	26	23	27	31
Sivil toplum kuruluşları	12	28	23	25	43
Türk Silahlı Kuvvetleri	46	50	52	48	73

Yerel Yönetimler/Belediyelerde Yolsuzluk

Belediyeler ankete katılan vatandaşların yolsuzluğun en yaygın olduğu kurumlar olarak göze çarparken en fazla usulsüz ödeme ya da hediyein verildiği kurumlar da yine belediyeler olmuştur.

Son yıllarda medyada yer alan soruşturma haberleri belediyelerde yolsuzluk riskinin ve pratiğinin ciddi boyutlarda olduğunu göstermektedir. Partiler ve coğrafyadan bağımsız olmak üzere yolsuzluk iddiaları sebebiyle pek çok belediyeye soruşturmalar açılmıştır. Geçtiğimiz ay CHP milletvekili Alaattin Yüksel'in soru önergesini yanıtlayan TBMM Başkanvekili Sadık Yakut da, Sayıştay'ın 2004-2014 arasında 28 belediye hakkında suç duyurusunda bulunduğunu bildirmişti.

Siyasi Partilerde Yolsuzluk

Türkiye'de hala bir siyasi etik yasası bulunmamaktadır. Bu durum, çıkar çatışmalarının önlenememesi ve siyasetin finansmanı, özellikle de seçim kampanyalarının finansmanı ile ilgili kayda değer bir denetim yapılamamasına neden olmaktadır. Ayrıca lobi faaliyetlerini düzenleyen bir yasal çerçeve bulunmadığından siyasetin diğer alanlarla ilişkisinin gözetimi güçleşmektedir. Türkiye'de siyasetin bir menfaat sağlama aracı olarak kullanıldığına dair örneklerle birlikte bu yönde güçlü bir algı olduğu da görülmektedir.

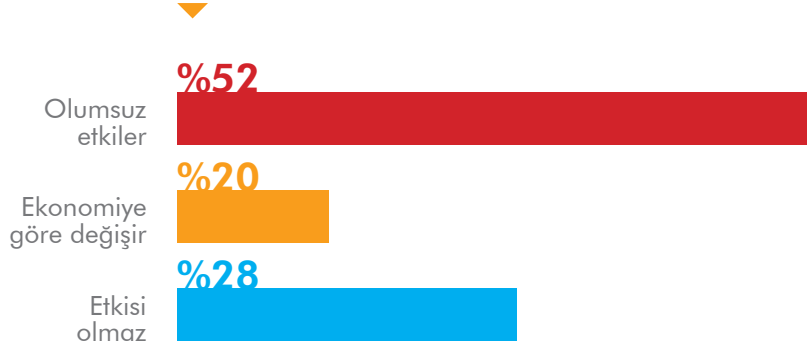
Bunların yanında parti içi demokrasinin zayıf olması, liderlerin güçlü etkisi de siyasi partileri şeffaflıktan uzaklaştırmaktadır.

Milletvekili dokunulmazlıklarının yolsuzlukları da kapsayacak şekilde devam etmesi ise hem siyasi partilerin hem de meclisin bu araştırmada yolsuzluğun yaygın olduğu kurumlar olarak ilk sıralarda yer almasında etkili olmaktadır.

%52

Katılımcıların yarısından fazlası yolsuzluk iddialarının oy tercihini olumsuz yönde etkileyeceğini belirtmiştir.

Oy verdiğiniz parti hakkındaki yolsuzluk iddiaları gelecek seçimlerde oy verirken tercihinizi ne derece etkiler?

N: 1908

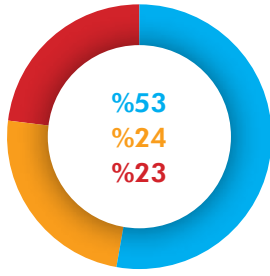
Seçim Tercihi

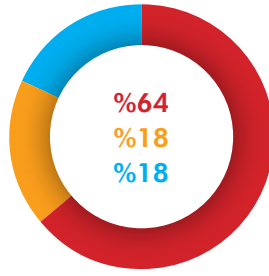
■ Olumsuz etkiler

■ Ekonomiye / ideolojik nedenlere göre değişir

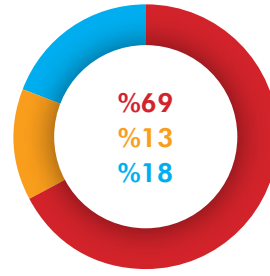
■ Etkisi olmaz

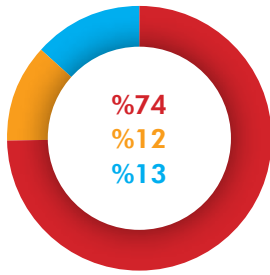
AKP

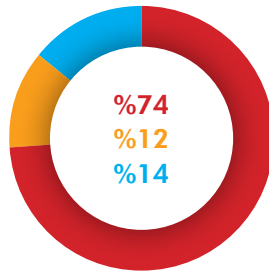
CHP

MHP

HDP

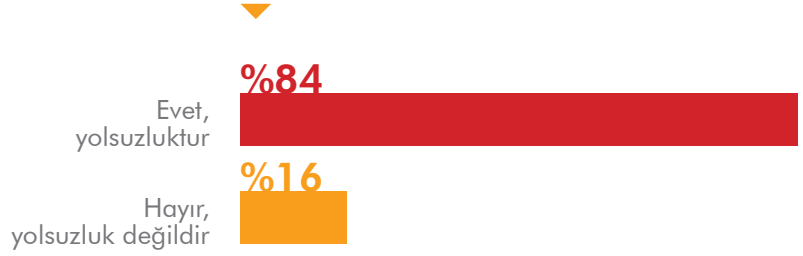

Diğer

%84

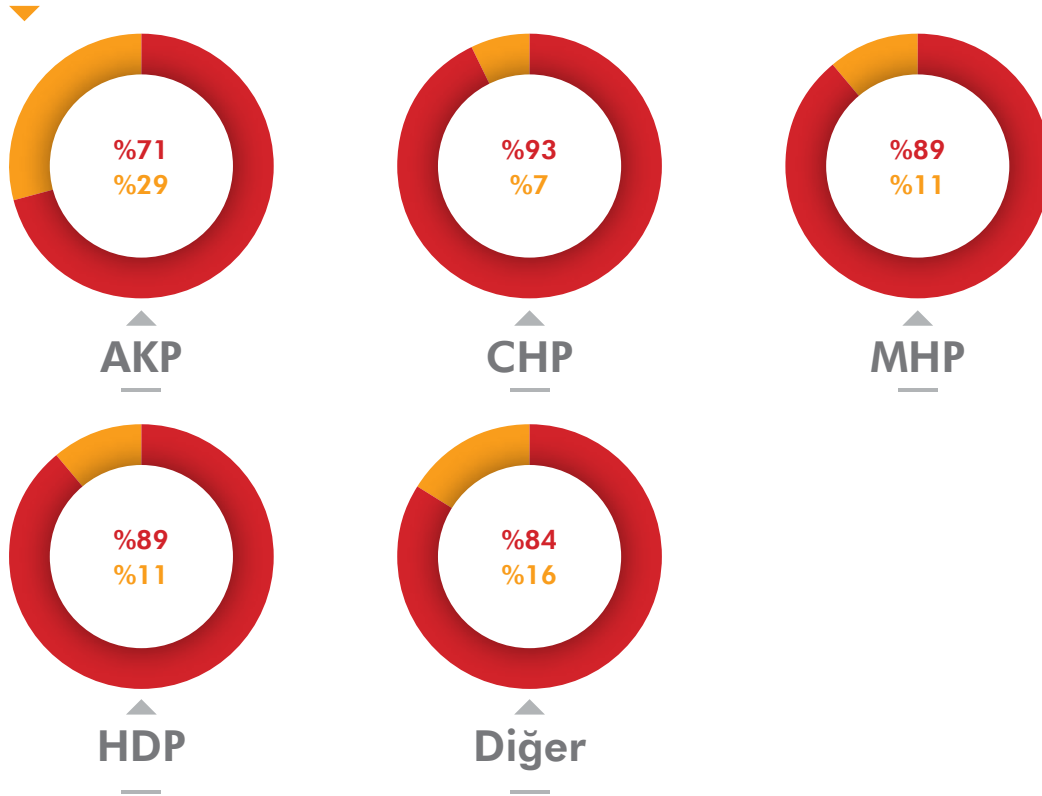
Katılımcıların büyük bir çoğunluğu devlet memuruna hediye ya da bahşış vermenin yolsuzluk olduğunu düşünmektedir.

Bir devlet memuruna hediye (ya da bahşış) vermek yolsuzluk mudur?

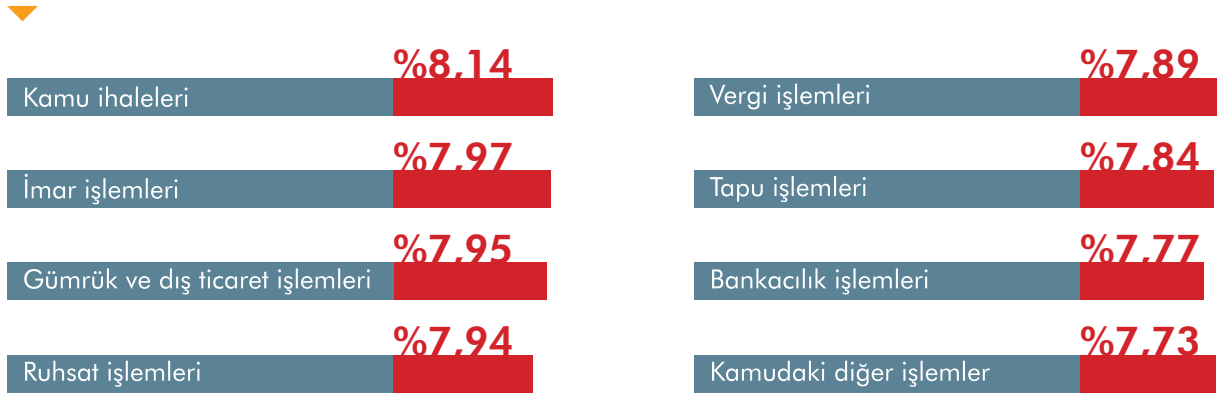
N: 1906

Seçim Tercihi

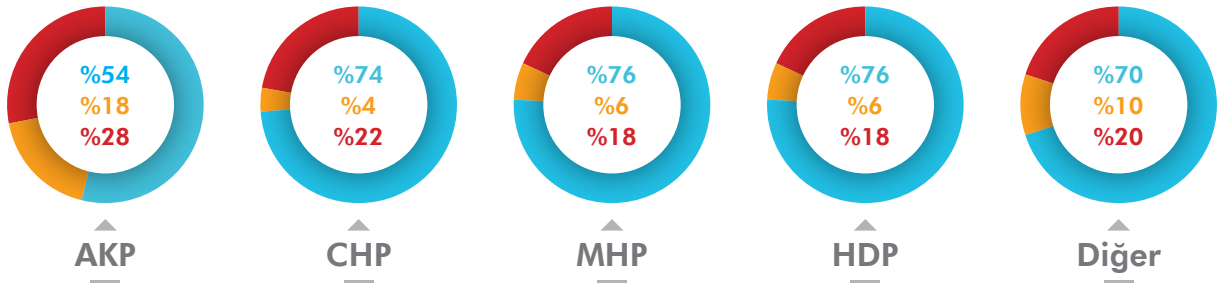

Kamu İş ve İşlemlerinde Yolsuzluk

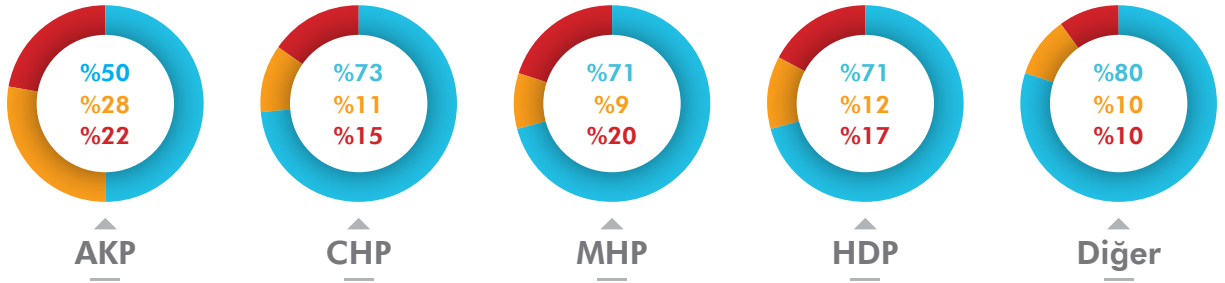
Kamunun iş ve işlemlerinden hangisinde yolsuzluğun en fazla olduğunu 0 ile 10 arasında bir not vererek değerlendirir misiniz?

Kamu ihaleleri

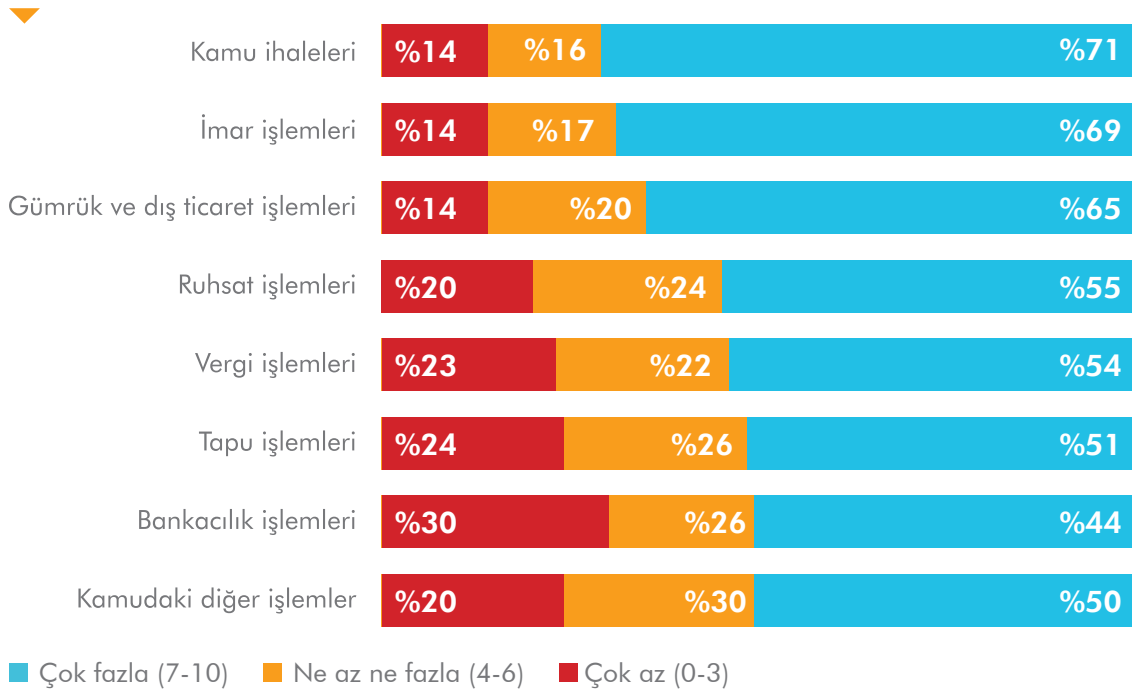

İmar işlemleri

■ Çok fazla (7-10) ■ Ne az ne fazla (4-6) ■ Çok az (0-3)

Kamunun iş ve işlemlerinden hangisinde yolsuzluğun en fazla olduğunu 0 ile 10 arasında bir not vererek değerlendirir misiniz?

Kamu İhalelerinde Yolsuzluk Riski

Kamu ihaleleri araştırmamızın çeşitli bölümlerinde öne çıkan başlıklardan biri olmuştur. İhale sistemleri yolsuzluğun nedenleri sıralamasında 3. sırada yer alırken, kamu iş ve işlemlerinde yolsuzluk derecesi sıralamasında 10 üzerinden 8,62 puanla 1. sırada yer almıştır. Ankete katılanların bireysel deneyimlerinden öte sistemik bir alana işaret ettikleri görülmektedir.

Peki, kamu ihalelerini yolsuzluk açısından bu kadar riskli bir alan haline getiren nedir?

Kamu ihalelerini düzenleyen mevzuatta son yıllarda yapılan onlarca değişiklik ile yeni istisna alanları yaratılmış, kamu ihale mevzuatının kapsamı daraltılmıştır. Bu yasal değişiklikler ile kamu ihalelerinin denetimini sağlayacak olan kurallar zayıflatılmıştır.

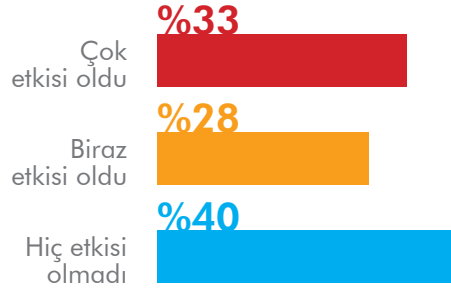
Uluslararası Şeffaflık Derneği tarafından Yolsuzlukla Mücadele Kriterleri Projesi kapsamında 2010 yılında gerçekleştirilen araştırmaya göre kamu kurumlarının ihale seçim kriterlerini belirli bir şirketin kazanacağı şekilde hazırlıyor olması sıklıkla karşılaşılan sorunlardan biridir.

2013 yılının ilk 6 ayında kamu ihalelerinde istisnalar kapsamında yapılan alımların oranı %24'tür.

%61

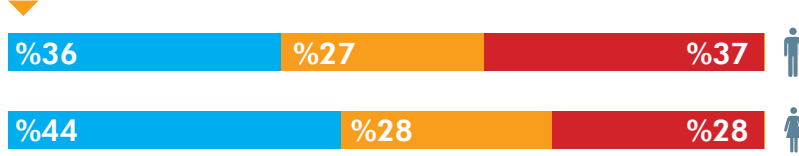
Katılımcıların %61'i kamu kurumlarında işlerinin halledilmesi için kişisel bağlantı/tanıdıkların olmasının etkili olduğunu belirtiyor.

Kamu kurumlarına işinizin düştüğü durumları düşündüğünüzde; işinizin halledilmesi için kişisel bağlantıların/tanıdıkların olması şimdiye kadar ne derece etkili oldu?

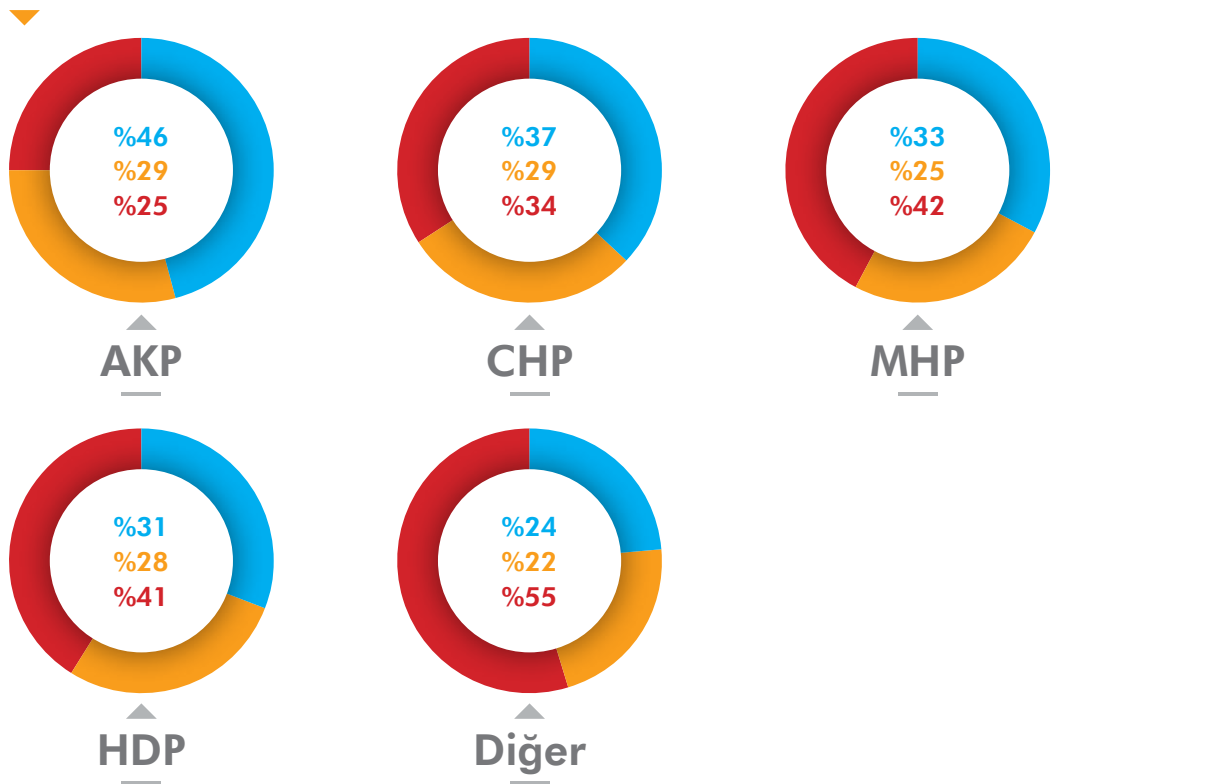

N: 1928

Cinsiyet

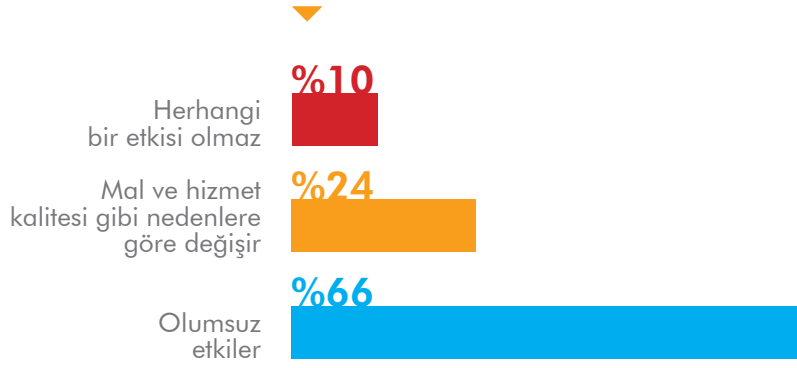
Seçim Tercihi

Katılımcıların yarısından fazlası yolsuzluk iddialarının o şirketten yapacağı mal ve hizmet alımını olumsuz yönde etkileyeceğini belirtmiştir.

Bir şirketin yolsuzluğa karıştığı iddiaları o şirketten yapacağınız mal veya hizmet alımını ne derece etkiler?

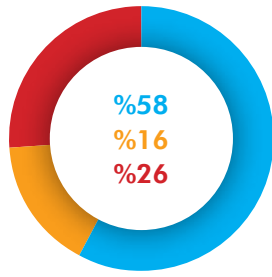

N: 1925

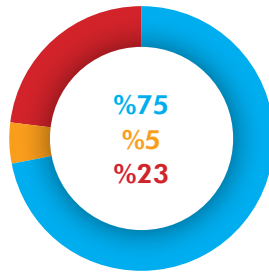
Seçim Tercihi

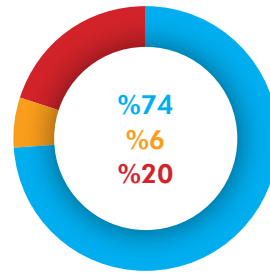
- Herhangi bir etkisi olmaz
- Mal ve hizmet kalitesi gibi nedenlere göre değişir
- Olumsuz etkiler

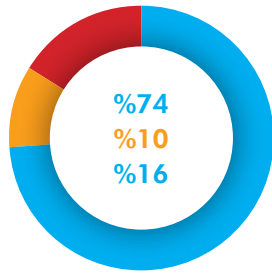
AKP

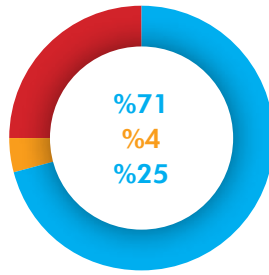
CHP

MHP

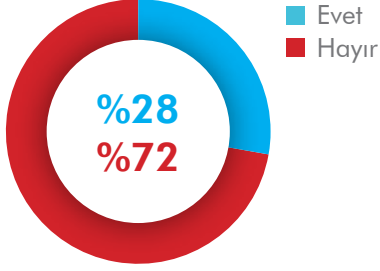

HDP

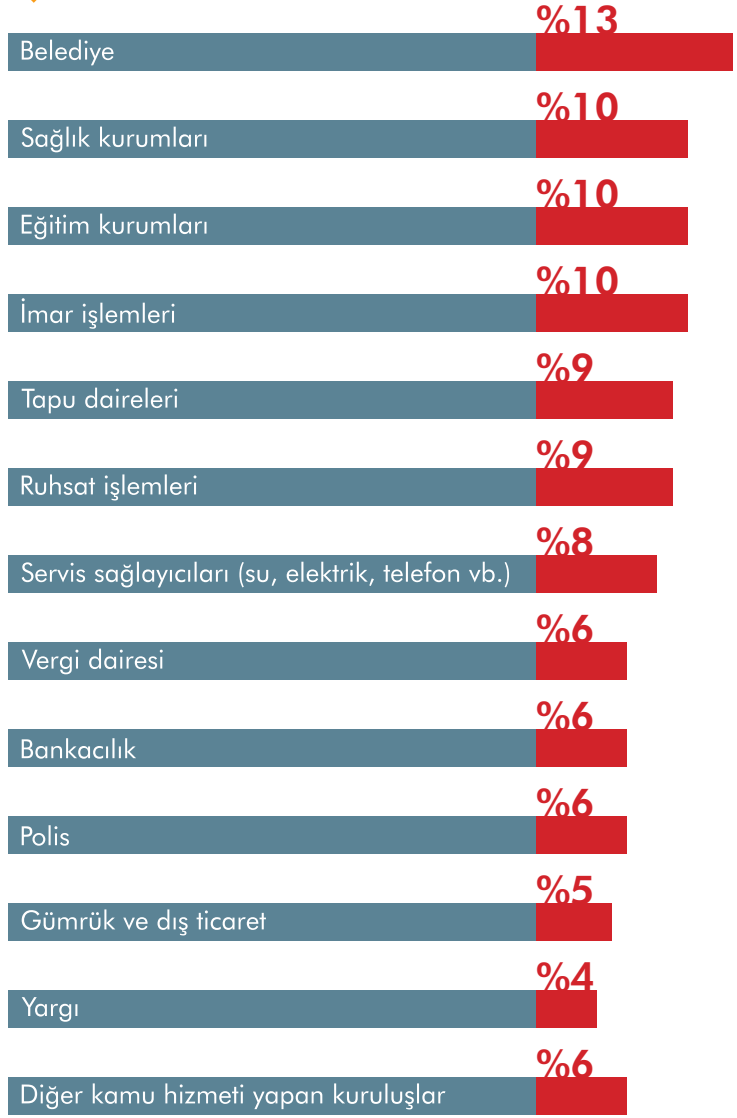
Diğer

Son 12 ayda, siz ya da bir tanıdığınız, size sayacağım kurumlardan herhangi birine usulsüz ödeme yapmak veya hediye vermek durumunda kaldınız mı?

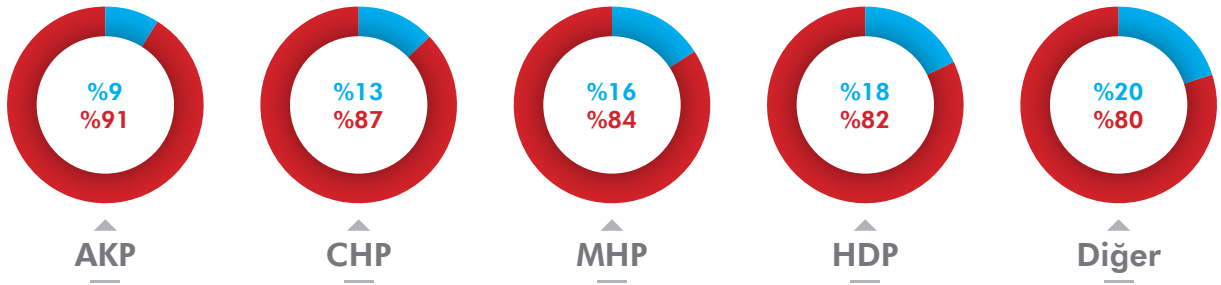
%13

Katılımcıların en fazla usulsüz ödeme yaptığı veya hediye verdiği kurum %13 ile belediye olmuştur.

Belediyeler

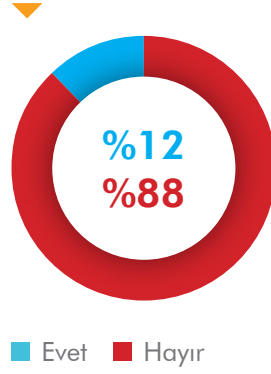
■ Evet ■ Hayır

%88

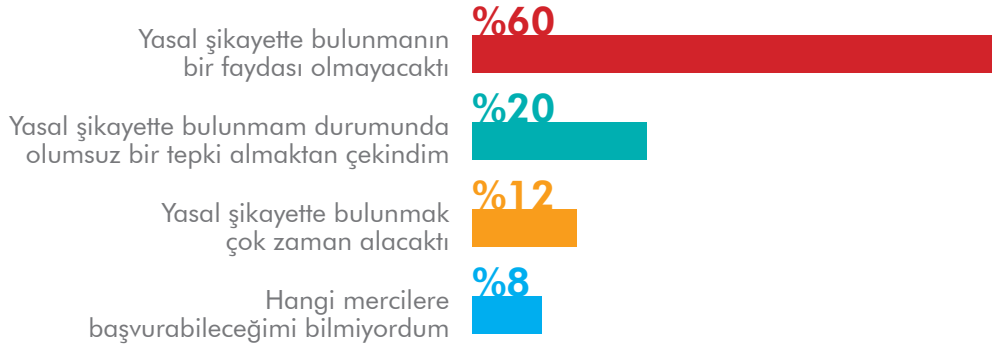
Katılımcıların büyük bir çoğunluğu usulsüz ödeme ile ilgili yasal bir şikâyette bulunmadığını belirtmiştir.

Son 1 yıl içinde usulsüz ödeme yapmanız / hediye vermeniz istendiye, bu konuda yasal bir şikâyette bulundunuz mu / ihbar ettiniz mi?

N: 1864

Eğer yasal bir şikâyette bulunmadıysanız (ihbar etmediyseniz) bunun nedeni neydi?

Cezasızlık

“Son 1 yıl içinde usulsüz ödeme yapmanız/hediye vermeniz istendiye, bu konuda yasal bir şikâyette bulundunuz mu/ihbar ettiniz mi?” sorusuna katılımcıların %88’i hayır cevabını vermiştir. Bunun nedeni sorulduğunda ise, katılımcıların %60’ı yasal şikâyette bulunmanın bir faydası olmayacağını belirtmiştir. Bu cevap, hiç kuşkusuz yolsuzluğun nedenlerinde ilk sırada yer alan “dokunulmazlık ve cezasızlık” ile yakından ilişkilidir.

Türkiye tarihinde en büyük çaplı yolsuzluk iddialarını içeren 2013 Aralık ayında başlayan yolsuzluk soruşturmasında, dört bakanın da adı geçmekteydi ve Meclis Genel Kurulu’nda adı geçen eski dört bakanın Yüce Divan’a gönderilmemesine ilişkin karar alınmıştı. Araştırmanın sonuçları, alınan bu kararın dokunulmazlık ve cezasızlık kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Eski bakanların Yüce Divan’da yargılanmalarının önlenmesi, yolsuzluk iddialarının tam bir şeffaflık içinde gerektiği şekilde soruşturulmasını imkansız kılarak hukuk devleti ilkesini zedelemiş olmasının yanısıra görüldüğü gibi, toplumda cezasızlığın normalleşmesine katkıda da bulunmuştur. Katılımcılar, yolsuzlukla karşılaştıklarında şikâyet/itiraz yollarına başvurulması halinde bunun bir faydası olmayacağını düşünmektedir.

Türkiye’de yolsuzlukla mücadelede en güvendiğiniz kurumların hangileri olduğunu 0 ile 10 arasında bir not vererek değerlendir misiniz?

Katılımcılara göre yolsuzlukla mücadelede en güvenilir kurum sivil toplum kuruluşlarıdır.

Yolsuzlukla Mücadelede Güvenilir Kurumlar

Sivil toplum kuruluşları yolsuzlukla mücadelede en güvenilir kurumlar olarak görülmektedir. Türkiye’de demokratikleşmenin öncü aktörleri olan sivil toplum kuruluşlarının yolsuzlukla mücadelede de yer almaya başladığı ve bu alanda çalışmalarının güvenilir bir yer kazandığı görülmektedir.

Bu kapsamda özellikle seçim dönemlerinde ihlal, hile ve usulsüzlüklerin önlenmesi için çalışan Oy ve Ötesi, Sandık Başındayız, Türkiye’nin Oyları ve ESHİD gibi oluşumların, farklı alanlardan sivil toplum örgütlerini bir araya getiren Denge ve Denetleme Ağı gibi çatı örgütlenmelerinin ve Uluslararası Şeffaflık Derneği’nin kamu sektöründen özel sektöre ve medyaya uzanan araştırma ve savunuculuk çalışmalarının kamuoyu nezdinde karşılık bulduğu görülmektedir.

Özel sektörün yolsuzlukta etkili olduğunu düşünen katılımcılar, özel sektöre yolsuzlukla mücadele konusunda da güvenmemektedir. Özel sektör, yolsuzlukla mücadelede en güvenilir kurumlar arasında 6. sırada yer almaktadır.

Özel sektöre ilişkin bu bulgular, yolsuzlukla mücadele konusunda özel sektörün elini taşın altına koymasına gerektiğine işaret ediyor. Bu gerekliliği gösteren bir başka araştırma vurgusu da, katılımcıların %66’sının “Bir şirketin yolsuzluğa karıştığı iddiaları o şirketten yapacağınız mal veya hizmet alımını ne derece etkiler?” sorusuna olumsuz etkiler cevabını vermiş olması.

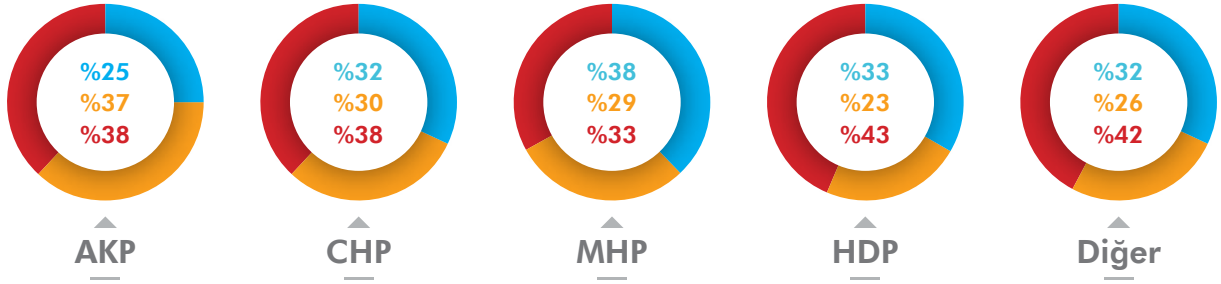
* Başbakanlık Teftiş Kurulu, Kamu Görevlileri Etik Kurulu, MASAK - Mali Suçları Araştırma Kurulu, KOM - Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı

Seçim Tercihi

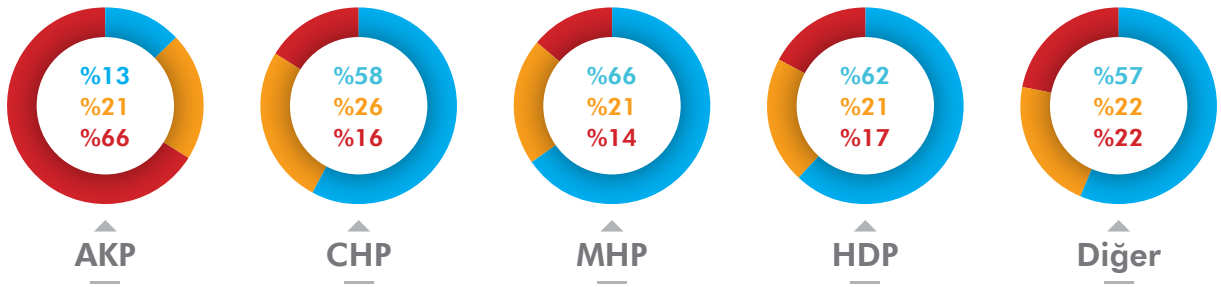

- Güvenilir (7 - 10)
- Ne güvenilir ne güvenilir değil (4 - 6)
- Güvenilir değil (0-3)

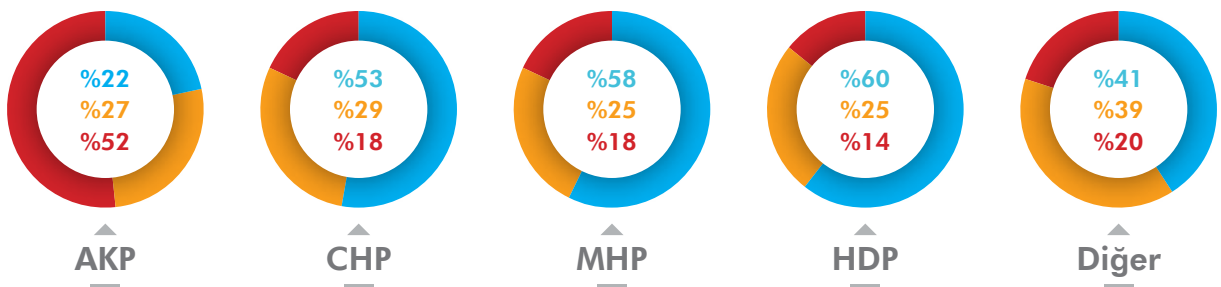
Sivil toplum kuruluşları

Yolsuzlukla mücadele eden kurumlar

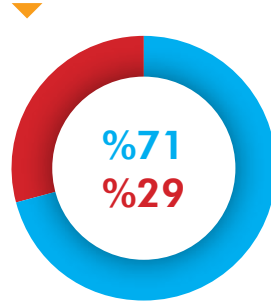
Yargı

%71

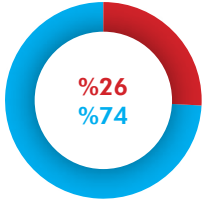
Katılımcıların yarısından fazlası her vatandaşın yolsuzlukla mücadelede etkili olabileceği/fark yaratabileceği görüşündedir.

Her vatandaşın yolsuzlukla mücadelede kişisel çabasıyla bir fark yaratabileceği / etkili olabileceği fikrine katılıyor musunuz?

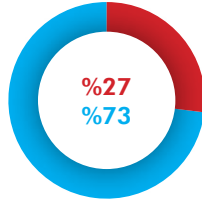

■ Katılıyorum ■ Katılmıyorum

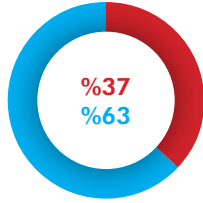
N: 1962

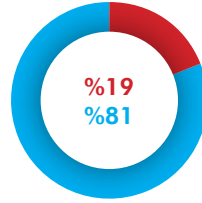
AKP

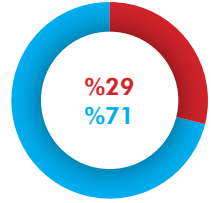
CHP

MHP

HDP

Diğer

ULUSLARARASI
ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ

19 Mayıs Mah. Operatör Raif Bey Sok.
Niyazi Bey Apt. 30/3-5 Şişli, İSTANBUL
Tel : +90 212 240 52 81
Faks : +90 212 234 34 27
E-posta : info@seffaflik.org

www.seffaflik.org

[/TransparencyTurkey](https://www.facebook.com/TransparencyTurkey)
[@TransparencyTR](https://www.instagram.com/TransparencyTR)

konsensus
araştırma danışmanlık

Bu araştırma, Konsensus Araştırma Danışmanlık Şirketi tarafından yürütülmüştür.